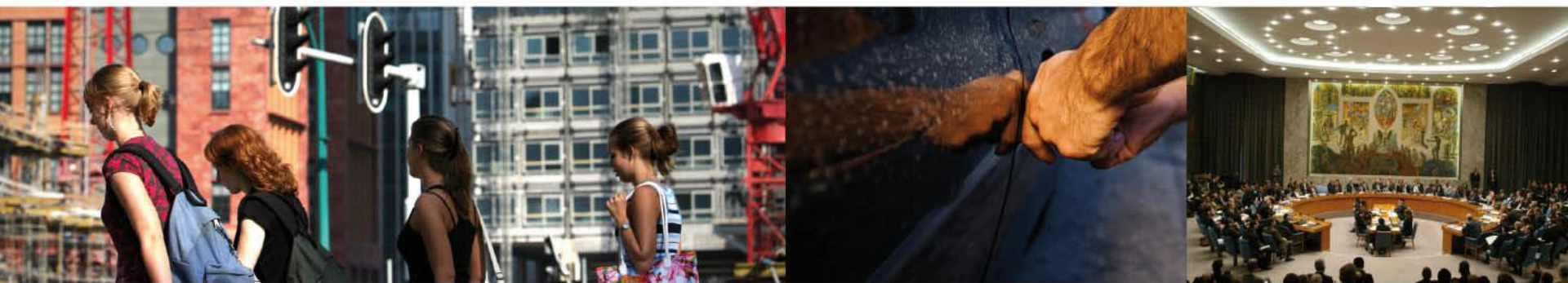

Willemijn Roozendaal

Verwijtbaarheid

bij terugvorderingen en boetes in de sociale zekerheid

Wat niet van jou is, moet je teruggeven.

Wie een fout maakt, moet de schade betalen?

Streng handhaving in SZR sinds 1996

Wet Boeten Maatregelen, Terug- en Invordering 1996

- In alle socialezekerheidswetten, boetes bij schending inlichtingenplicht
Fraudewet 2012: boetes opgehoogd tot 100% benadelingsbedrag
Fraudewet 2017: correctie na rechtspraak CRvB, uitgangspunt 50%
- Na herziening, verplichte terugvordering van 'benadelingsbedrag'
- Ook verplicht terugvorderen bij herziening uitkering zonder schending inlichtingenplicht (dus zonder verwijtbaarheid burger)
- Behalve in bijstandswet – 'kan-bepaling' – 'redelijkerwijs begrijpen' (art. 58 lid 2 Pw) (UWV beleidsregels 2006 bevatten soortgelijke bepaling ('toedoen' en redelijkerwijs begrijpen))
- Bij invordering, grens beslagvrije voet, en regelingen/kwijtschelding mogelijk

Toeslagenaffaire

**Hardvochtigheden
aan het licht**

Herbezinning 2017-2025

**Tijd voor
een nieuw
mensbeeld?**

**Weten is nog
geen doen**

De menselijke maat terug in het socialezekerheidsrecht?

- Belangrijk doel: herstel van vertrouwen in de overheid
- Uitgaan van een realistisch mensbeeld (doenvermogen)
- Uitgaan van vertrouwen ipv wantrouwen in de burger
- Algemeen gedeeld: het moet eenvoudiger en mensvriendelijker
- Wetsvoorstel handhaving sociale zekerheid (nu bij EK)
 - Ipv verplichte boete, kiezen tussen een waarschuwing of een bestuurlijke boete
 - Terugvordering: milder regime

Menselijke maat op grond van de huidige wet

(voorbeelden)

- Inlichtingenplicht: 'redelijkerwijs duidelijk' (bv art. 25 WW, art. 17 Pw)
- Afzien van boete ivm dringende redenen (bv art. 27 lid 8 WW, art. 18a lid 7 Pw)
- Boetebesluit: afstemming op **verwijtbaarheid** art. 2a, verminderde verwijtbaarheid: onvoorziene omstandigheden, geestelijke toestand, overtreding **mede aan bestuursorgaan te wijten**, etc.
- Afzien van terugvordering ivm dringende redenen (bv art. 36 lid 6 WW en art. 58 lid 8 Pw)
- Niet terugvorderen bij onverschuldigde betaling 'redelijkerwijs niet duidelijk' (art. 58 lid 2 sub e Pw) (binnen 2 jaar, lid 6)

Rechtspraak: meer ruimte voor menselijke maat?

- ECLI:NL:CRVB:2014:3754 evenredigheidsbeginsel bij boete, aangepast boetestelsel
- ECLI:NL:CRVB:2022:2207 evenredigheidsbeginsel; aansluiting bij ABRvS 2 februari 2022, ECLI:NL:RVS:2022:285 – nb beroep slaagt niet, bij terugvordering past geen intensieve toets
- ECLI:NL:CRVB:2024:726: Ruimere uitleg dringende reden bij boete en terugvordering, met toepassing abbb ; niet alleen gevolgen maar ook **oorzaak terugvordering**; intensieve toets.
 - Bv: ECLI:NL:CRVB:2024:2195 door **trage reactie college** loopt terugvorderingsbedrag op, dit moet worden meegewogen bij beroep op dringende reden bij terugvordering
- Ook van belang: soepeler benadering inlichtingenplicht
 - Bv ECLI:NL:CRVB:2024:1644 inlichtingenplicht redelijkerwijs niet geschonden

ECLI:NL:CRVB:2024:726

4.4.1.

Bij de beoordeling of sprake is van een dringende reden moet niet alleen rekening worden gehouden met de gevolgen van de herziening en terugvordering, maar ook met de oorzaak daarvan. Daarbij dienen alle relevante feiten en omstandigheden te worden betrokken, waaronder de vraag wat het eigen aandeel van het Uvw is in de redenen voor herziening en/of terugvordering. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan eigen fouten van het Uvw die aan een herziening of terugvordering ten grondslag liggen of aan (te) trage besluitvorming waardoor een herziening of terugvordering over een nodeloos lange periode – en daarmee tot een onnodig hoog terug te betalen bedrag – dient plaats te vinden of op een zodanig laat moment dat het Uvw de aan de Belastingdienst afgedragen loonbelasting en premies volksverzekeringen niet meer intern kan verrekenen. Van belang is ook het eigen aandeel van de betrokkene in de ontstane situatie: is sprake van een bewuste schending van de inlichtingenplicht, een onoplettendheid, of een situatie waarin een betrokkene geen verwijt kan worden gemaakt, maar hij wel heeft moeten begrijpen dat hij teveel aan uitkering ontving.

Toepassing in praktijk?

- Vriendelijke woorden zijn niet genoeg?
- Zie bv ECLI:NL:CRVB:2026:500: technical plant supervisor met mentale klachten, 19000 euro terugvordering
- Is de menselijke maat wel zichtbaar in de rechtspraak?

Wet handhaving sociale zekerheid (nu bij EK)

- Ipv verplichte boete, kiezen tussen een waarschuwing of een bestuurlijke boete
- Verruiming hardheidsclausule (dringende reden) (codificatie)
- Terugvordering: milder regime:
 - terugkijktermijn max 5 jaar ;
 - zonder schending inplicht, alleen indien 'redelijkerwijs duidelijk'; - niet later dan zes maanden na bekend raken omstandigheden

Wat niet van jou is, moet je teruggeven.
Wie een fout maakt, moet de schade betalen?

bestaanszekerheid

vs ?

rechtmatigheid/rechtsgelijkheid?